

Prawo do edukacji

Od 1948 roku Prawo do edukacji jest jednym z podstawowych praw przynależnych każdemu dziecku na świecie niezależnie od pochodzenia, koloru skóry, religii, płci czy statusu społecznego. Oznacza to, że każde dziecko niezależnie czy urodziło się w Europie, Azji czy Afryce, jest chłopcem czy dziewczynką, wyznaje islam, chrześcijaństwo czy hinduizm, pochodzi z ubogiej lub zamożnej rodziny, każde, ale to każde dziecko ma prawo do tego aby być wyedukowanym.

Edukacja spełnia bardzo ważną rolę zarówno dla jednostki (dziecka) jak i dla społeczności lokalnej i globalnej. Edukacja pełni rolę podstawowego narzędzia przerywającego krąg ubóstwa. Dziecko, które będzie potrafiło czytać i pisać, nauczy się podstaw algebry i zdobędzie wiedzę z pozostałych przedmiotów ma większą szansę na rozwój i wyjście poza schematy rodzinne (może otrzymać lepszą pracę, zdecydować się na migrację zarobkową, otrzymać zatrudnienie nie tylko jako pracownik fizyczny ale i umysłowy). Jednocześnie edukacja sprawia, że dziecko staje się mniej narażone na wykorzystanie (podpisywanie niekorzystnych umów ze względu na ich niezrozumienie, a w konsekwencji niewolniczą pracę jako tania siła robocza). W społecznościach w których dzieci stanowią pierwsze pokolenie zdobywające edukację, rodzice podkreślają jak istotna jest nabyta umiejętność przeczytania podstawowych komunikatów: ogłoszeń, zawiadomień, recept czy obwieszczeń władz lokalnych. Edukacja nie jest jednak tożsama z samą alfabetyzacją ale jest zjawiskiem dużo szerszym. Dzięki powszechnemu prawu do edukacji niwelowana jest segregacja społeczna dzieci ze względu na przynależność etniczną, status społeczny czy zamożność. Każde dziecko ma bowiem prawo przyjść do szkoły i otrzymać naukę. Czasy w których o rozwoju dzieci decydować miały cechy przypisane (przynależne człowiekowi wraz z urodzeniem) powinny stawać się już zamierzchłą przeszłością. Szkoła ma możliwość determinowania integracji

społecznej i walki z dyskryminacją. W Indiach najniższe i najwyższe kasty zaczynają siadać obok siebie w ławkach, w Mali dzieci z rodzin koczowniczych siadają obok rolników, dziewczynki integrowane są razem z chłopcami. Rozsądnie prowadzona edukacja może więc przyczynić się do promowania równości i tolerancji pośród uczniów, co w krótkim okresie czasu bezpośrednio przełoży się na relacje społeczne.

Jednocześnie należy pamiętać o tym, że w wypadku konfliktów zbrojnych czy klęsk naturalnych szkoła staje się jedną z nielicznych instytucji w których dziecko może otrzymać pożywienie, fachową opiekę lekarską bądź psychologiczną. Szkoła staje się więc jedynym stabilizującym czynnikiem z jakim spotykają się dzieci w tak trudnym okresie swojego życia.

Obecnie ponad 101 milionów dzieci w wieku 6-18 lat jest poza systemem szkolnictwa. Najwięcej dzieci pozbawionych możliwości edukacji znajduje się w regionie Azji Południowej (33 miliony) oraz we Wschodniej i Centralnej Afryce (25 milionów). Najniższy współczynnik skolaryzacji (czyli proporcja pomiędzy liczbą dzieci zapisanych na zajęcia szkolne, a liczbą dzieci w danym wieku szkolnym) – znajduje się w 6 państwach afrykańskich: Liberii (31%), Dżibuti (38%), Sudanie (41%) – o którym będzie mowa w wywiadzie, Gwinei Bissau (45%), Burkina Faso (47%) oraz Erytrei. Jednocześnie w Stanach Zjednoczonych, Kanadzie, Australii oraz państwach europejskich współczynnik skolaryzacji jest za to największy i dochodzi do 100%.

Istnieje wiele powodów dla których dzieci nie rozpoczynają nauki szkolnej lub porzucają edukację nie ukończywszy nawet kilku klas szkoły podstawowej. Większość czynników można zamknąć w obrębie trzech kategorii: czynniki zewnętrzne, szkoła oraz środowisko domowe.

W ramach kategorii szkoła wyróżnić można kilka czynników wpływających na zmniejszenie lub brak uczestnictwa uczniów w zajęciach szkolnych: **brak szkoły** w regionie które zamieszkuje dziecko; **obowiązek uiszczania opłat** za czesne – często nawet kilka dolarów miesięcznie uniemożliwia dzieciom podjęcie zajęć w szkole; **brak wystarczającej liczby nauczycieli** (np. 1 nauczyciel na 150 uczniów); **dyskryminacja ze strony nauczycieli**; **brak niezbędnej infrastruktury** (jak osobne toalety dla dziewczynek i chłopców sprawia, że dziewczynki opuszczają dni lekcyjne w okresie menstruacji).

Do czynników zewnętrznych zaliczyć można: **normy, tradycje i obyczaje** - Na obszarach wiejskich często brakuje publicznego przyzwolenia na samotne podróże dziewczynek (nawet do szkoły); **normy prawne** - Brak dokumentów państwowych gwarantujących powszechny dostęp do edukacji; **Warunki geograficzno – infrastrukturalne** - Istnienie osad rozproszonych z brakiem infrastruktury drogowej, występowanie dużych rzek, przełęczy i innych barier środowiskowych może wpłynąć na zmniejszenie możliwości edukacyjnych

dzieci; **klęska żywiołowa lub konflikty zbrojne** - zarówno konflikty zbrojne jak i klęski żywiołowe uniemożliwiają uczestnictwo dzieci w zajęciach szkolnych. Bardzo istotnym powodem braku dostępu do edukacji są ograniczone finanse publiczne. Sytuacja taka ma miejsce głównie w krajach mających zobowiązania kredytowe wobec innych państw czy też instytucji finansowych. Spłata długu zewnętrznego pochłania ogromną część PKB tych państw.

Do czynników zamykających się w obrębie środowiska domowego zliczyć można: **pozycja w strukturze klasowej lub klanowej; liczbę dzieci w domostwie i płeć dziecka** (Często rodzinach wielodzietnych pierwszeństwo nauki ma wciąż syn, który jak nakazują normy społeczne, w przyszłości stanie się odpowiedzialny za opiekę nad rodzicami) **często najstarsze lub chłopiec ma pierwszeństwo); wykształcenie rodziców, a w szczególności matki** - Im wyższe wykształcenie matki tym większe prawdopodobieństwo na dłuższe kształcenie dzieci; **praca dzieci** - Na obszarach wiejskich dzieci angażowane są do całodniowej pomocy: (w przypadku chłopców) do pracy na polu lub (w przypadku dziewczynek) do opieki nad młodszym rodzeństwem czy pomocy w obowiązkach domowych.

Monika Milowska – przez cztery lata współtworzyła programy edukacji humanitarnej w UNICEF